

UNIVERSELE VERKLARING VAN DE WARE NATUUR VAN DE MENS

INTRODUCTIE

Er is al veel gedaan om vrijheid en vrede te kunnen verwezenlijken voor ieder mens. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens uit 1948 is daar een prachtig voorbeeld van. Het is indrukwekkend om te zien hoeveel mensen zich inzetten voor mensenrechten en vrede. Maar doordat we heel vaak geconfronteerd worden met misstanden die voortduren, overal ter wereld, kan de vraag opkomen of er niet iets ontbreekt in het allereerste uitgangspunt bij de pogingen vrijheid en vrede te bewerkstelligen. Wordt er misschien iets over het hoofd gezien?

Dat verdient in ieder geval onderzocht te worden. De inspanningen voor vrijheid en vrede hebben in het algemeen vrijheid en vrede niet als *uitgangspunt*, maar als hoop, als ideaal. ‘Kan het dan anders?’, is vaak de reactie hierop. In de moderne wereld lijkt er weinig oog te zijn voor het gegeven dat er mensen zijn die vrijheid en vrede hebben herkend als datgene wat ze zelf in wezen *zijn*, als hun oorspronkelijke aard, hun ware natuur. Deze mensen hebben daarbij ontdekt dat dit niet iets uitzonderlijks is, iets dat alleen voor een beperkte groep ingewijden zou zijn. Nee, zij zijn juist oog in oog gekomen met het meest universele dat er is, het meest gewone en voor ieder mens beschikbare. Zij hebben gezien dat dit iets is dat op een geloofwaardige manier *toont* dat mensen gelijk zijn. Alleen is het iets waar je gemakkelijk overheen kijkt; dat maakt het communiceren erover zo lastig. Wat hier ‘oog in oog’ wordt genoemd is namelijk oog in oog met iets waar nog helemaal geen woorden zijn, geen interpretatie. Iedere term die je eraan zou willen geven is er eigenlijk naast. Dat het zojuist met termen als vrijheid en vrede werd aangeduid, is vanwege het letterlijk aantreffen van de afwezigheid van gebondenheid en strijd, dus dan mag je voor een moment ook positieve termen als vrijheid en vrede eraan geven. Maar zodra er een meningsverschil hierover zou ontstaan, is het terecht om ook die termen ervoor weer los te laten, omdat geen woord dekkend is. ‘Leeg’ is misschien de dichtstbij komende aanduiding ervoor.

Maar wat heb je daaraan? Allereerst kun je natuurlijk denken aan het bekende voorbeeld van het nut van het naafgat voor het wiel.

Het ontbrekende deel in de naaf, de leegte of afwezigheid, maakt het functioneren van het wiel mogelijk. Maar zo'n voorbeeld kan nog als ver weg voelen, als afstandelijk. Wat nodig is, is overtuigd te worden door zelf bij een onderzoek dat dieper gaat dan het persoonlijke te herkennen wat in je eigen onmiddellijke beleving werkelijk wordt aangetroffen. Wat je aantreft zodra je jezelf onderzoekt, is inderdaad vooral afwezigheid, afwezigheid van welk denkbeeld of emotie ook. Maar tegelijkertijd is toch iets *aanwezig*: kennelijk ben jij aanwezig. Kennelijk is er al bewustzijn – ook al is er nog geen 'iets' waarvan er bewustzijn is, ook niet een individu. Geen eigenbelang of partijdigheid, geen mening. Ondanks al dit afwezige kun je duidelijk opmerken dat dit in feite het meeste eigene van jezelf is, het meest werkelijke. Je kunt zien dat er niets dieper of wezenlijker is, en dat alles eruit voortkomt.

Deze loutere aanwezigheid zonder enig denkbeeld blijkt de voorwaarde voor alles wat in het denken en voelen opkomt, de bron ervan, waardoor je van een volgorde kunt spreken: eerst moet de eigen bewuste aanwezigheid er zijn, en pas daarna kan er een gedachte zijn (wat toont dat het bekende 'ik denk, dus ik ben' de kern van de zaak overslaat). De herkenning ervan zou je kunnen aanduiden als 'het beseffen van je ware natuur'.

Wat deze herkenning maakt tot iets dat je nuttig kunt noemen, is dat het toont dat je een vermogen hebt om echt *als nieuw* naar een onderwerp te kijken, eventueel naar een element dat niet zo vredig is – ook in jezelf. Er wordt getoond dat het mogelijk is om *vanuit* leegte te kijken, dat wil zeggen vanuit oordeelloosheid en onpartijdigheid. Het maakt een groot verschil van waaruit een bepaalde zaak bekeken en beoordeeld wordt: vanuit de openheid van louter bewuste aanwezigheid, of vanuit een denkbeeld waarin al een richting bepaald is. Bijvoorbeeld bij onenigheid kun je ontdekken dat het niet zinnig is, en in feite ook niet echt intelligent, om door te gaan met pogingen om iets op te lappen; dat betreft namelijk een gevolg in een reeks. Het is heel anders als je allebei vanuit het 'begin' kijkt, daar waar nog geen onenigheid is. Kijken vanuit dit begin maakt dat iemand weer vanuit een vers soort intelligentie kan oordelen, helder, zonder vaste patronen of verbloemende zijwegen.

De nadruk op de herkenning van de ware natuur die voorafgaat aan het individu, is afkomstig van mensen die oorspronkelijk onderwezen zijn vanuit wat je zou kunnen noemen 'Oosterse Verlichting'. Nu is de term 'Verlichting' ook in het Westen algemeen bekend, alleen is dit een term voor iets geheel anders, namelijk de beklemtoning van individualiteit en de ware onafhankelijkheid van de ene mens ten opzichte van ieder ander. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens is een

goed voorbeeld van Westerse Verlichting. De term ‘verlichting’ is een aanduiding voor het mooiste, het hoogst haalbare wat mensen op aarde kunnen meemaken of realiseren, hoe de term ook wordt geïnterpreteerd. In de term zelf lijkt al iets te zitten dat direct aanspreekt: het duidt op de helderheid die de mens in potentie op een natuurlijke manier gegeven is, die licht verschaft aan de intelligentie. Juist het gegeven van twee complementaire visies op Verlichting, met de mogelijkheid van het honoreren van beide, kan ervoor zorgen dat niets wordt overgeslagen bij het verlangen om op een wijze manier met de wereld om te gaan. Beide vormen van Verlichting zijn in feite onontbeerlijk voor de mens.

Het wonderlijke is nu dat het nog steeds heel moeilijk blijkt te zijn om de wezenlijke waarde van de oosterse benadering in een westerse context aan te tonen, misschien omdat die benadering een vorm van zelfonderzoek met zich meebrengt. Want hoezo zou iemand een zelfonderzoek doen? Hoezo een onderbreking in iemands gewone manier van doen? Vaak wordt iets dergelijks afgedaan als navelstaarderij, en de verwoordingen ervan als naïef. Je kunt uiteraard niemand overhalen om een onderzoek naar zijn ware natuur te doen – gelukkig maar. Er is een benieuwdheid en een bereidheid, of niet. Vrijheid om je eigen weg te gaan is het allerbelangrijkste. Maar zodra tot iemand doordringt dat datgene wat bij dit onderzoek aangetroffen wordt *vrede* is, het door velen gezochte, zou hij kunnen overwegen het een blik te gunnen, met de mogelijkheid dat het als zicht op een soort ‘ontbrekende schakel’ gebruikt kan worden bij allerlei pogingen om vrede te bereiken.

Ondanks dat het vaak als vrijwel onmogelijk wordt ervaren om hierover in een moderne wereldse context te communiceren, is het vanwege de mogelijke hulp die erin besloten ligt toch de moeite waard dit gegeven onder de aandacht te brengen. De vorm die daarvoor is gekozen is dezelfde als die van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens: dertig artikelen, waarin de zaak zo kort en helder mogelijk besproken wordt. De hierbijgaande Universele Verklaring van de Ware Natuur van de Mens is geschreven als een uitnodiging om oog te krijgen voor de mogelijkheid dat het herkennen van ieders eigen ware natuur een sleutel zou kunnen bieden bij allerlei pogingen om vrede of mensenrechten tot stand te brengen. Een uitnodiging om deze herkenning werkelijk door te laten dringen bij de besprekingen, ook al lijkt er veel urgents op de agenda te staan. Deze nieuwe Universele Verklaring is in geen enkel opzicht bedoeld om de Universele Verklaring van 1948 te vervangen. Het blijft uiteraard van groot belang dat alle bestaande acties voor vrede en vrijheid in de wereld

ondernomen blijven worden. Het gaat hier niet om het vervangen van een manier van doen. Het betreft hier het signaleren van het ontbreken van een zicht op iets essentieels, een soort missing link, die onderzocht zou mogen worden naast en tijdens de bestaande acties.

Een van de terreinen waarop meningsverschillen vaak zijn uitgelopen op onverdraagzaamheid en zelfs extreem geweld, is religie. Alle godsdiensten zijn waarschijnlijk ooit voortgekomen uit een besef van de ware natuur van de mens – of liever gezegd, uit het interpreteren van het lege en onbevattelijke ervan. Dit onbevattelijke is nog helemaal leeg en zuiver, maar het interpreteren ervan maakt dat er meningen ontstaan, en korte tijd later is de ene mening niet alleen beter dan de andere, maar ook met meer macht bekleed.

Om een ommekeer hierin te bereiken zouden vertegenwoordigers van de verschillende religies met behulp van de uitnodiging in deze nieuwe Universele Verklaring tot de *kern* van hun eigen religie kunnen teruggaan. Met ‘kern’ wordt hier bedoeld ‘voorafgaand aan interpretatie’, ‘voorafgaand aan verschil’. Als iemand de moeite zou willen nemen, zou hij kunnen opmerken dat religie in zijn allereerste wezenlijke verschijning gebaseerd is op iets dat nog helemaal *niets* is qua taal, hoe groots misschien ook qua ervaring. En als iets niets is qua taal, is dat niet binnen de ene religie verschillend van hoe dat binnen een andere is. Dat is per definitie universeel.

In een dergelijk teruggaan tot de kern, wat in feite hetzelfde is als het eerder genoemde zelfonderzoek, kan blijken dat het diepgaande oog in oog staan met het onbevattelijke niet per se in religieuze termen hoeft te worden geïnterpreteerd. Alle mensen blijken in de kern, in dit onbevattelijke, gelijk te zijn aan elkaar. Hoe verschillend mensen in hun uitingsvormen ook zijn, religieus dan wel atheïstisch, iedereen kan in zichzelf te midden van alle verschillen het wezenlijke herkennen waar verschil nog niet is begonnen. De Universele Verklaring van de Ware Natuur van de Mens is dan ook te beschouwen als een proclamatie van een waarachtige middenweg tussen *alle* interpretaties op het gebied van religie en filosofie.

UNIVERSELE VERKLARING VAN DE WARE NATUUR VAN DE MENS

PREAMBULE

Overwegende dat de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens uit 1948 in feite een verklaring genoemd kan worden

- van 'Verlichting', van het hoogste dat ieder mens gegeven is (hoe dit dan ook wordt geïnterpreteerd);
- Overwegende dat de genoemde Verklaring een verklaring van het allergrootste belang is;
- Overwegende dat desondanks in de Verklaring het meest wezenlijke element van de mens niet genoemd is (geheel begrijpelijk overigens, gezien het tijdsgewricht van het schrijven van de Verklaring);
- Overwegende dat in de Verklaring sprake is van 'geweten', 'geest van broederschap', 'zonder onderscheid van godsdienst', 'vrijheid zijn godsdienst te belijden' enzovoort – terwijl deze termen voornamelijk verklaarbaar zijn op grond van iets anders, iets dat in de Verklaring niet genoemd is, dat mogelijk het hier bedoelde 'wezenlijke element' is;
- Overwegende dat de tijd wellicht gekomen is dat dit 'wezenlijke element' nu wel op een universele, voor alle mensen aanvaardbare manier kan worden aangeduid;
- Overwegende dat dit 'wezenlijke element' echter tot nu toe volstrekt verschillend is geïnterpreteerd, en dat de ernstige gevolgen daarvan (zoals godsdienstoorlogen en onderdrukking) te maken hebben met de vergissing om dit 'wezenlijke element' te koppelen aan superioriteit, en gaandeweg aan *macht*;
- Overwegende dat dit koppelen van het wezenlijke aan superioriteit en macht in vrijwel alle godsdiensten een allesbepalende factor is geworden;
- Overwegende dat dit zelfde koppelen van het wezenlijke aan superioriteit en macht ook in de meeste wetenschappelijke en filosofische benaderingen gebruikelijk is (meestal in afwijzende zin, wat geleid heeft tot een ontkenning van het wezenlijke);
- Overwegende dat het er dus om gaat om een taalgebruik te vinden voor dit 'wezenlijke element' waarin deze verwarring van het koppelen aan superioriteit en macht geen kans krijgt;
- Overwegende dat dit een uitnodiging inhoudt om taal en intelligentie op een volledig nieuwe manier te onderzoeken en te leren hanteren;
- Overwegende dat voor een volledig zicht op de *wortel* van superioriteit en macht, en daardoor op de inherente noodzaak van de rechten van de mens, het van het grootste

belang is dat intelligentie op een waarachtig nieuwe manier wordt gebruikt, zodat de genoemde verwarring kan worden voorzien en vrede tussen alle mensen als reële mogelijkheid herkenbaar wordt;

Op grond van deze overwegingen wordt hierbij deze **Universele Verklaring van de Ware Natuur van de Mens** geproclameerd als verwoording van iets dat gemeenschappelijk, door alle mensen aan te treffen en te realiseren is – niet als ideaal, maar als aan alle idealen voorafgaande werkelijkheid:

ARTIKEL 1

Alle mensen worden vrij en gelijk in waardigheid en rechten geboren. Zij zijn begiftigd met verstand en geweten. Dit zijn de instrumenten waarmee ieder mens kan functioneren en waarmee hij zijn volledig verschillend-zijn van anderen kan en mag vormgeven.

ARTIKEL 2

Ieder mens wordt geboren op een volledig unieke wijze, in een volledig unieke omgeving, en met volledig unieke, van anderen verschillende karaktereigenschappen. Een of meer karakter-eigenschappen worden vaak ten onrechte opgevat als iemands ‘ware aard’ of ‘ware natuur’. Dit duidt wel op een ware eigenschap, maar dit is niet het *wezenlijke* dat hier ‘ware natuur’ wordt genoemd. Het unieke is niet het wezenlijke.

ARTIKEL 3

De uitdrukking ‘ware natuur van de mens’ duidt op het meest wezenlijke element dat mensen kunnen kennen. De uitdrukking wordt hier gebruikt voor dat waarmee *ieder* mens wordt geboren, en wat altijd het geval is, zonder enige wijziging te ondergaan in de tijd.

ARTIKEL 4

Deze ware natuur van de mens is het enige waarin mensen gelijk zijn in de zin van identiek; in alle andere opzichten zijn mensen juist ongelijk. Weliswaar zijn alle mensen

‘gelijk in waardigheid en rechten’, maar daarin duidt de term ‘gelijk’ op iets anders dan identiek.

ARTIKEL 5

Om te kunnen zien waar het ‘gelijk-zijn in waardigheid en rechten’ in werkelijkheid op is gebaseerd, is het zinvol oog te krijgen voor de gelijkheid van alle mensen in diepere zin, namelijk waar zij *identiek* zijn, niet-verschillend van elkaar.

ARTIKEL 6

Als dit wezenlijke identiek-zijn van alle mensen niet wordt herkend, zal de uitdrukking ‘gelijk in waardigheid en rechten’ altijd een ideaal blijven, een nobel streven, een ideologie.

ARTIKEL 7

Iedere ideologie, ieder streven of ideaal zal altijd vergezeld gaan van een tegenkracht. Waarachtige vrede en broederschap tussen mensen kunnen niet tot stand komen door alleen maar ernaar te streven – ook al kunnen bondgenootschappen en compromissen wel degelijk een tijdelijk gevoel van vrede geven aan een bepaalde hoeveelheid mensen.

ARTIKEL 8

Alle ideologieën en godsdiensten hebben een positieve bron. Alle mensen hebben oorspronkelijk een positieve basis-instelling. Desondanks hebben ideologieën en godsdiensten grote verschrikkingen teweeggebracht. Dit komt doordat mensen in hun positivisme snel geneigd zijn te denken dat zij ‘gelijk’ hebben, en daarna ‘meer gelijk dan anderen’ – met grote gevolgen.

ARTIKEL 9

Deze Verklaring is uiteraard niet een kritiek op positiviteit of positieve doelstellingen. Wel wordt hier gezegd dat positiviteit een *onderdeel* is van iets dat nog zonder tegenstelling is, zonder verschil, en dat het van wezenlijk belang is dit tegenstellingloze en verschillose daadwerkelijk te herkennen – niet als abstractie, maar als eigen natuur.

ARTIKEL 10

Iedere bewering, ieder denkbeeld of concept, is al een van de tegendelen. Zo ook de huidige Verklaring. Geen enkele bewering kan zonder tegendeel zijn. Toch kan via taal *gewezen worden* op iets waar tegendelen afwezig zijn, waar taal en concepten nog niet begonnen zijn.

ARTIKEL 11

Dat dit via taal kan, komt doordat ieder mens taal gebruikt en tegelijkertijd dit conceptloze en tegendeelloze kent. Hij kent dit doordat dit conceptloze zijn eigen ware natuur is.

ARTIKEL 12

Het kennen waarvan hier sprake is, is niet een kennen *van* iets, maar een kennen-op-zich, dat identiek blijkt te zijn met het conceptloze. De ware natuur van de mens is een ononderbroken samengaan van het conceptloze en kennen-op-zich.

ARTIKEL 13

Het conceptloze, dat in feite neerkomt op 'niet-weten', de afwezigheid van denken, heeft niets te maken met domheid. Integendeel, het is de bron van steeds als nieuw opspringende intelligentie. Het is dat waardoor intelligentie ononderbroken verfrist kan blijven. Het is het kennen-op-zich.

ARTIKEL 14

Dankzij de intelligentie (met het in het eerste artikel genoemde verstand en geweten) kan ieder mens onderscheid maken tussen dat wat verschilloos is en de veelvoud van verschillen. Het conceptloze dat de ware natuur is van ieder mens kan herkend worden als *verschilloos*, ook ten opzichte van de ware natuur van anderen. Iemands karaktereigenschappen kunnen herkend worden als *verschillend*, bijvoorbeeld verschillend van andere mensen.

ARTIKEL 15

Denkbeelden oftewel concepten zijn de kern van alle conflict, van alle strijd. Conceptloos is hetzelfde als

strijdloos. Ieder mens heeft als ware natuur dit conceptloze en strijdloze.

ARTIKEL 16

De ware natuur van de mens zou je op grond van dit strijdloze kunnen omschrijven als 'goed'. Hiermee wordt niet bedoeld 'goed' als term voor een van de tegendelen, maar als eenvoudige en voorlopige term om een aanduiding te gebruiken voor dat waar nog geen conflict opwelt, wat daar met andere woorden aan *voorafgaat*.

ARTIKEL 17

Het wijzen op dit strijdloze is niet een poging om een tegenmaatregel te creëren ten opzichte van destructieve aspecten die vaak verondersteld worden het meest kernachtige in de mens te zijn (zoals immers de uitdrukking 'zijn ware aard kwam boven' meestal op iets negatiefs duidt). Dankzij intelligentie is het mogelijk het verschil te zien tussen het zogenaamd 'natuurlijke' van deze negatieve aard, en de ware, aan alle denkbeelden en driften voorafgaande eigen natuur. Iets creëren wat je nog niet hebt, als een poging om een negatieve trek te bestrijden, is volstrekt verschillend van iets blootleggen wat altijd al het geval is geweest, en wat nu evident is, als 'jezelf'.

ARTIKEL 18

De bron van het goede is niet de godsdienst. Dat is in de loop van de jaren duidelijk geworden. Godsdienst is een bron van tegenstelling (hoewel oorspronkelijk de bron van elke godsdienst waarschijnlijk een soort ontwaren van de ware natuur van de mens is geweest). Het is terecht dat termen als 'God' en 'goddelijke oorsprong' buiten de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens uit 1948 zijn gehouden. In de huidige Universele Verklaring van de Ware Natuur van de Mens hoeft 'God' hierna evenmin genoemd te worden.

ARTIKEL 19

De Verklaring van 1948 is een verklaring van Verlichting. De huidige Verklaring is eveneens een verklaring van Verlichting. Dit betreft echter een ‘Inclusieve Verlichting’, waarin naast de bekende Westerse rationele en tolerantie-bepleitende (op verstand, geweten en individuele eigenheid gebaseerde) Verlichting ook ‘Oosterse Verlichting’ vervat zit. Deze Oosterse Verlichting is gebaseerd op het doorzien van de uiteindelijke werkelijkheid van het afzonderlijke individu.

ARTIKEL 20

Wat hier met ‘Westerse Verlichting’ wordt bedoeld is niet alleen wat op de ratio is gebaseerd (wat aanvankelijk in de achttiende-eeuwse Verlichtingsbeweging de nadruk had), maar ook op gevoel, mededogen, moed, enzovoort. Het gaat vooral over het waardevolle van volledig zelfstandig te zijn en de vrijheid te hebben om eigen meningen en kritiek te hebben.

ARTIKEL 21

Wat hier met ‘Oosterse Verlichting’ wordt bedoeld is gebaseerd op de ontdekking van ‘*a priori* verlicht zijn’. Dit wil zeggen dat deze Verlichting in kiemvorm in ieder mens aanwezig is, dankzij de aangeboren eigen natuur – ieders wezenlijke, ware natuur.

ARTIKEL 22

Beide Verlichtingen gaan over vrijheid, en de immens grote waarde daarvan. Westerse Verlichting betreft het oog krijgen voor superioriteit en macht, en de Oosterse betreft het oog krijgen voor dat waar macht volledig ontbreekt. Dus enerzijds gaat het om vrijheid ten opzichte van alle machtsuitoefening door anderen, en anderzijds vrijheid in diepere zin, waarin het persoonlijke verleden zijn bindende kracht verloren heeft en vrede herkend wordt als eigen natuur. Omdat Oosterse Verlichting duidelijk maakt dat ware vrijheid en vrede aangeboren zijn, en dus niet verworven kunnen worden, gaat Oosterse Verlichting, als uitnodiging althans, *vooraf* aan de Westerse.

ARTIKEL 23

Vandaar dat gezegd kan worden dat de huidige Verklaring, die Oosterse Verlichting als *uitgangspunt* heeft, in feite voorafgaat aan de Verklaring van 1948, die als instrument uiteraard onontbeerlijk blijft.

ARTIKEL 24

Dit voorafgaan kun je een hiërarchische volgorde noemen, althans zolang de term 'hiërarchisch' niet wordt misverstaan. Hiërarchisch, dat 'het heilige eerst' betekent, is helaas geworden tot 'de machtige eerst' (en dan vaak gepresenteerd via de *vermomming* van het heilige, wat neerkomt op 'de leugen eerst'). Toch is het moeilijk een betere term te vinden voor het fenomeen dat iets vervat zit in iets anders, en niet andersom. In een hiërarchische ordening staat iets 'bovenin', is 'hoger' of 'eerder'. Alles wat nodig is, is onderscheid te blijven maken tussen 'hoger' en 'de *macht* van het hogere'.

ARTIKEL 25

Het grootse van Westerse Verlichting is dat het er in grote mate toe heeft bijgedragen om de genoemde vermomming te ontmaskeren, en leugens aan het licht te brengen. Door dit soort ontmaskering, ook van subtiele varianten zoals 'uitverkorenen', 'boodschappers van openbaringen', enzovoort, is veel machtsuitoefening al doorzien.

ARTIKEL 26

'Inclusieve Verlichting' is in feite een aanduiding van volledigheid. Volledigheid is niet iets dat tegenstellingen ontkent, of ze via compromissen probeert te doen oplossen, maar dat ze *omvat*. Dit omvattende is niet een vaagheid, maar biedt juist een scherpte en niet-vooringenomenheid voor de intelligentie, omdat deze, door te tappen uit de conceptloze ware natuur, altijd flitsend direct kan zijn, altijd nieuw en vers.

ARTIKEL 27

Dankzij de intelligentie kan helder gezien worden dat het benoemen van de ware natuur als 'goed' en het opmerken van het voorafgaan van deze Verklaring aan die van 1948,

niet een subtiele poging is om opnieuw ‘hoger’ of ‘superieur’ te zijn. Het aldus benoemen is alleen maar een verwijzing naar het conceptloze, dat nu eenmaal voorafgaat aan concepten, en daardoor ook aan alle machtsfenomenen. De huidige Verklaring valt door zijn nadruk op het conceptloze niet onder ‘kerk’ (in de combinatie ‘kerk en staat’). Kerken en godsdiensten kunnen niet zonder concepten – of, anders gezegd: zonder concepten zouden alle godsdiensten het volledig met elkaar eens zijn.

ARTIKEL 28

Westerse Verlichting biedt weliswaar het instrument tegen alle machtsaspecten, maar niet het aan het instrument voorafgaande ‘zicht’. Westerse Verlichting heeft het machtsbolwerk van de godsdienst doen wankelen. Het heeft echter niet het instrument om te kunnen zien of eventueel het kind met het badwater wordt weggegooid.

ARTIKEL 29

Deze Universele Verklaring van de Ware Natuur van de Mens is een proclamatie van een *middenweg*, een midden tussen twee uitersten, zoals bijvoorbeeld ‘gelovig’ en ‘atheïstisch’. Het beoogt geen compromis, maar een *zicht*. Met ‘zicht’ wordt hier bedoeld een zicht op de aan alle tegenstellingen voorafgaande eigen natuur, die zowel conceptloos als kennend, ‘ziend’, intelligent is.

ARTIKEL 30

Door dit zicht kan herkend worden wat ervoor nodig is dat alle mensen elkaar zullen kunnen herkennen als *gelijk* aan elkaar.
Moge gelijkheid van alle mensen werkelijk verwezenlijkt worden.

Opgesteld 10 december 2012,
Bilthoven
© Philip Renard